

Göteborgs
Stad

Detaljplaner

Västlänken

Göteborgs Stad, Västra Götalands län

MILJÖKONSEKVENSBESKRIVNING - KOMPLETTERANDE SAMRÅD

Samrådshandling 2014-05-20

Beställare: Göteborgs Stad. Stadsbyggnadskontoret

Projektledare: Filip Siewertz

Konsult: Ramböll Sverige AB, Box 5343, 402 27 Göteborg, 010-615 60 00

Uppdragsledare: Katarina Wallinder

Handläggare: Sara Bergström, Lena Åsander, Katharina Nyström

Innehåll

1	Sammanfattning	2
2	Bakgrund	2
3	Områdesbeskrivning	2
3.1	Inledning	2
3.2	Skansen Lejonet	4
3.3	Centralen	6
3.4	Centralen till Haga	8
3.5	Haga	11
3.6	Haga till Korsvägen	16
3.7	Korsvägen	21
3.8	Korsvägen till Almedal	25
4	Samlad bedömning	28

1 Sammanfattning

2 Bakgrund

Västlänken är en ny planerad järnvägssträckning som förbinder befintliga järnvägsspår mellan Olskroken och Almedal. En stor del av sträckan byggs som tunnel under centrala Göteborg mellan Gullbergsvass och Almedal. Utmed sträckan planeras stationer vid Centralen, Haga och Korsvägen, alla i tunnel under mark. Trafikverket tar under åren 2012-2014 fram en järnvägsplan för Västlänken. En järnvägsplan kan, enligt lagen om byggande av järnväg, inte antas om den strider mot gällande detaljplaner enligt Plan och bygglagen. Det finns därför ett behov av att dels ändra befintliga detaljplaner och dels upprätta nya detaljplaner för att byggandet av Västlänken ska kunna genomföras. Fem detaljplaner kommer att tas fram för att ge utrymme för den planerade järnvägen; två för själva järnvägstunneln och en för respektive station (Station Centralen, Station Haga och Station Korsvägen).

Detaljplanerna för järnvägstunneln ska innehålla allt som ingår i järnvägsplanen, så att järnvägsplanen ska kunna fastställas. I detaljplanerna för järnvägstunneln ges bland annat möjlighet att bygga uppgångar vid stationerna. Uppgångarna har en bestämmelse som medger att en öppning görs i marken. Dock redovisar inte detaljplanerna preciserad placering av uppgångars läge och inte heller någon utnyttjandegrad eller utformning. Uppgångarnas placering och utformning kommer att studeras vidare i kommande detaljplan för respektive station.

I september 2013 påbörjade Göteborgs Stad en samrådsprocess inför upprättandet av två detaljplaner rörande järnvägstunneln för Västlänken. Inför det samrådet upprättades en miljökonsekvensbeskrivning (MKB). Vissa förändringar i sträckningen samt utformningen av Västlänken gör att planområdet behöver utökas i vissa delar jämfört med vad som presenterades under samrådet hösten 2013. Ett kompletterande samråd kommer därför att hållas mellan 4 juni och 12 augusti 2014. I det kompletterande samrådet redovisas bara de utökade delarna. En helhetsbild kommer sedan att ges i granskningen av planerna som är planerat till slutet på året. Denna miljökonsekvensbeskrivning beskriver alltså endast den påverkan och konsekvens som utökningen av detaljplanerna innebär på respektive plats. Redovisningen utgår från de miljöaspekter som bedöms beröras av de specifika utökningarna. Avslutningsvis görs en samlad bedömning av vilken ytterligare miljöpåverkan som kompletteringarna medför i förhållande till vad som redovisas i den ursprungliga MKB:n.

3 Områdesbeskrivning och konsekvensanalys

3.1 Inledning

Det ursprungliga detaljplaneförslaget för järnvägstunneln består av två detaljplaner med en gemensam planbeskrivning. Den ena planen är en ändring av detaljplaner för järnvägstunneln Västlänken mellan Gullbergsvass och Almedal (SBK dnr 0635/11), vilket innebär ett tillägg till gällande detaljplaner. Den andra planen är en ny detaljplan för järnvägstunneln Västlänken: Tunnelmynningar, schakt med mera (SBK dnr 6466/12). Båda detaljplanernas syfte är att möjliggöra byggnation av en järnvägstunnel under centrala Göteborg, mellan Gullbergsvass och Almedal, och byggnation av dess tillhörande delar ovan markytan.

Denna MKB gäller för kompletteringarna och följer i huvudsak samma upplägg som det kompletterande samrådet i övrigt. Förändringarna i plankartorna redovisas i princip geografiskt från norr mot söder. Under samma rubrik kan därför kompletteringar både för den nya detaljplanen och för ändringsplanen redovisas.

Redovisningen utgår således från det geografiska läget för kompletteringarna. Inom varje geografiskt område har de ytor där det sker en förändring, vanligtvis utökning, jämfört med det tidigare samrådsförslaget markerats med rött och fått ett löpnummer. För varje område redovisas sedan förutsättningar, bedömd påverkan, effekt och konsekvens av utökningarna samt eventuella förslag på skyddsåtgärder för de miljöaspekter där kompletteringarna har någon betydelse. Texten refererar till de löpnummer som anges på plankartorna för respektive ändring/utökning. För de aspekter som inte bedöms påverkas av de föreslagna ändringarna eller där ändringarna inte påverkar tidigare bedömning, görs ingen särskild redovisning i denna MKB.

Vidare utgår de analyser och bedömningar som görs i denna MKB huvudsakligen från samma underlagsmaterial och beskrivning av förutsättningar som den ursprungliga MKB:n (Detaljplaner Västlänken, Göteborgs Stad, Västra Götalands län, Miljökonsekvensbeskrivning, Samrådshandling 2013-09-05) bygger på.

För kulturmiljö och stadsbild har ett nytt underlag tagits fram för de kompletterande delarna: ”Kompletterande kulturmiljöbilaga, Tekniska anläggningar DP Järnvägstunnel Västlänken”, Tyréns 2014-05-20. Som underlag har även Trafikverkets koncept, Underlagsrapport Kulturmiljö 2014-01-01 samt Arkeologisk utredning, Riksantikvarieämbetet, UV Rapport 2014:52.

För naturmiljö har kompletterande översiktlig bedömning av naturmiljöer vid servicetunnlar och ventilationsschakt (Göteborgs stad 2013-10-22) samt naturinventering för planprogram Sahlgrenska och Medicinareberget (Norconsult, 2013-03-07) använts. Utöver detta har även underlag i form av inmätning av hålträd och grova lövträd, vid Skår och Annedal, som genomförts av Göteborgs Stad under v 20 använts.

Denna MKB för kompletteringen av samrådet behöver läsas tillsammans med vissa delar av den ursprungliga MKB:n. Det gäller bland annat beskrivningarna av förutsättningar som redovisas mer utförligt i den ursprungliga MKB:n och den övergripande redovisningen av processen för miljöbedömningen inklusive MKB:ns avgränsning och bedömningsgrunder.

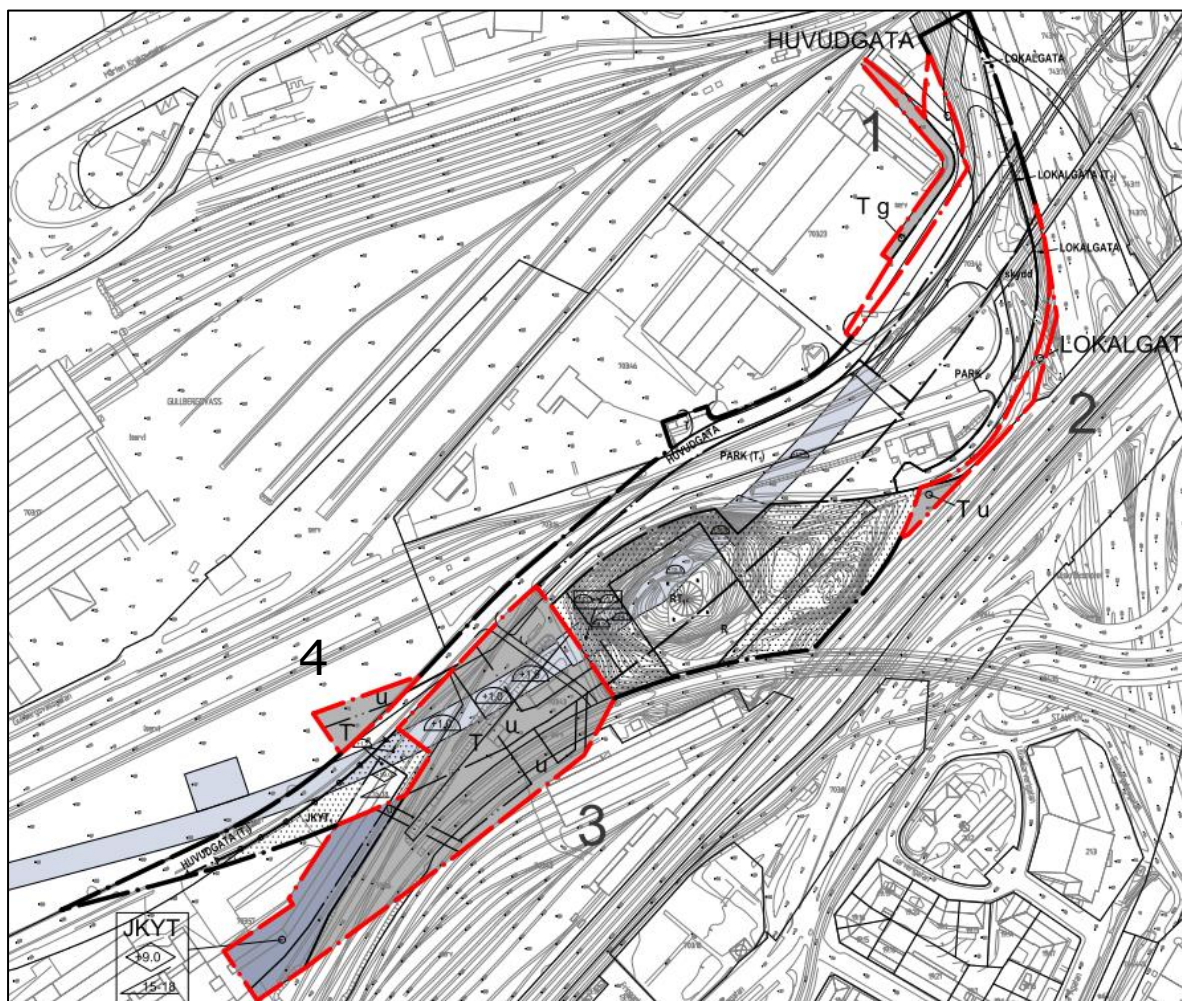
En samlad revidering av MKB:n, med bland annat uppdatering enligt nytt underlagsmaterial kommer att ske till granskningen av detaljplanerna. I det fortsatta planarbetet kan kompensationsåtgärder även komma att aktualiseras.

3.2 Skansen Lejonet

3.2.1 Beskrivning av det utökade planförslaget

Kompletteringarna för området vid skansen Lejonet gäller dels utökningar för att ge bättre utrymme för lokalgator med slänter och dels utökad utrymme för lednings- och byggrätter, se figur 1.

Gullbergsgatan (1) föreslås få en något annan utformning jämfört med tidigare med bland annat bättre plats för en korsning och i utrymmet för lokalgatan som leder fram till skansen Lejonet (2) tas nu även vägsälänter med. Väster om Gullberget ges möjlighet att lägga ledningar under jord i område vars markanvändning ovan jord är för järnvägsändamål (3 och 4). Här utökas också byggrätten för den befintliga postterminalen (3) genom att ett tidigare område med prickad mark (mark som inte får bebyggas) på byggnadens södra sida tas bort.

Figur 1 Området för Skansen lejonet. Röda linjer visar de kompletteringar som samrådet avser. Områdena identifieras med stora svarta siffror. Numreringen refereras till i texten.

3.2.2 Kulturmiljö och stadsbild

Skansen Lejonet och Gullberget är en fornlämning (Göteborg 135:1) och skyddas av KML (Lagen om kulturminnen). Skansen är även ett uttryck för riksintresset KO 2:1-5 Göteborgs innerstad och

representerar en vital del av befästningsverken trots att det ligger utanför det angivna geografiska riksintresseområdet.

En arkeologisk förundersökning genomfördes hösten 2013, vilken resulterade i rekommendationen att marklager runt Gullberget bör inlemmas i fornlämningen (Trafikverkets Underlagsrapport Kulturmiljö, koncept 2014-04-01).

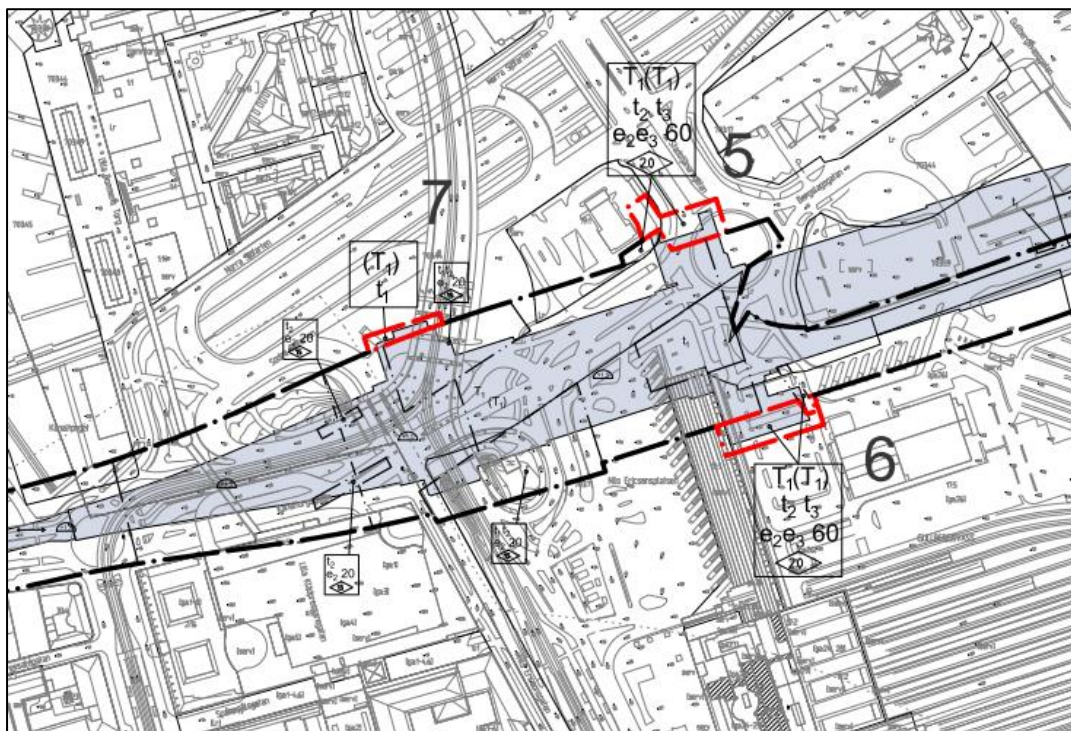
För området Kruthusgatan är kunskapen avseende fornlämningar inte tillräcklig för att i dagsläget kunna bedöma konsekvensen av detaljplanen (se Kompletterande kulturmiljöbilaga). Därför är det angeläget att ytterligare undersöka fornlämningsstatusen och utbredning av fornlämningar i ytterligare utredningar.

Konsekvenser: Planutökningen med område 3 kan bidra till en reducering av eventuell fornlämningsmiljö, vilket skulle innebära att det vetenskapliga värdet kan gå förlorat. Om ledningsrätten medför intrång i fornlämningen bedöms konsekvensen som mycket stor. Kompletteringen förändrar inte bedömningen i den tidigare MKB:n (Samrådshandling 2013-09-05) då konsekvenserna redan bedöms som mycket stora negativa för fornlämningsmiljön och riksintresset.

3.3 Centralen

3.3.1 Beskrivning av det utökade planförslaget

Vid Centralen ges utökad yta för olika typer av ventilationsanläggningar samt nytt läge för en uppgång, se figur 2. Både norr och söder om mittuppgången har brandgasschakt och evakueringsväg fått ny placering (5 och 6). Inom yta 7 ryms möjlighet för en uppgång i nordligare läge. De delar som är ovan mark har ökat i storlek mot tidigare samråd.

Figur 2 Området för Centralen. Röda linjer visar de kompletteringar som samrådet avser. Områdena identifieras med stora svarta siffror. Numreringen refereras till i texten.

3.3.2 Kulturmiljö och stadsbild

Stationsmiljön kring centralen och före detta Bergslagsbanan med tillhörande parkmiljö (som geografiskt ligger utanför riksintresseområdet) är en av de miljöer som nämns som uttryck för riksintresset. Förutom de värdefulla miljöerna ovan mark finns sannolikt även rester av äldre befästningsanläggningar kvar under mark.

Område 5 inbegriper en byggrätt för anläggning (se figur 2). Den är placerad i en miljö med flera solitärbyggnader med arkitektoniska kvaliteter och som är viktiga för avläsandet av områdets kommunikationshistoriska berättelse. Tillägget håller emellertid en distans till dessa och försvagar därmed inte avläsbarheten men riskerar att ytterligare ”stöka till” området mellan Göta älvbron, Bergslagsbanans stationshus, Nils Ericsonterminalen och Centralstationen.

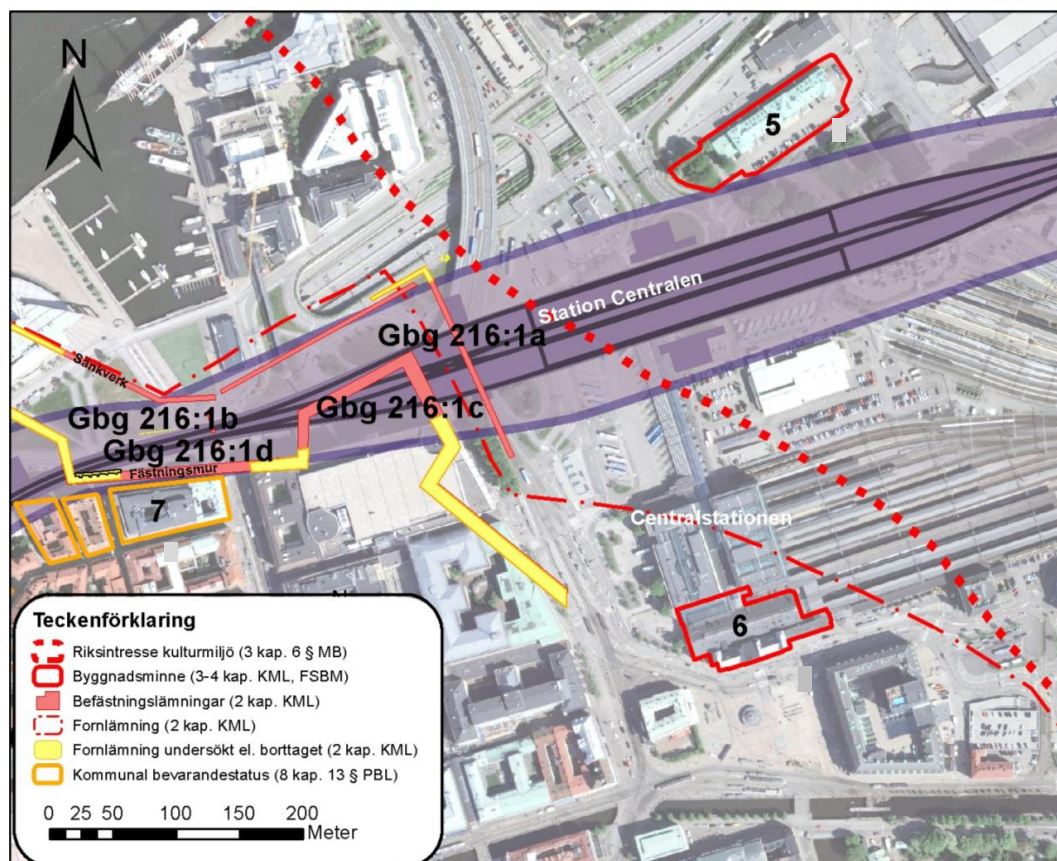
Konsekvenser: Utökningen av planområdet vid område 5 bidrar till måttliga konsekvenser. Kompletteringen förändrar inte bedömningen av konsekvenser i den tidigare MKB:n (Samrådshandling 2013-09-05) vilka bedöms som stora negativa.

Möjliga åtgärder: För att minska negativ miljöpåverkan är det viktigt att byggrätten för område 5 inte påverkar Bergslagsbanans stationshus och Nils Ericsonsterminalens norra fasad. Materialval är avgörande för hur anläggningen påverkar omgivningen. Prickad mark (där byggnad inte får uppföras) för viktiga siktlinjer kan införas. Dels utblick från Nils Ericsonsterminalens norra fasad mot nordväst och Göta Älvbron samt dels mot nordöst och Bergslagsbanans stationshus.

Område 7. Det utökade området för uppgång kan påverka fornlämningen Göteborg 216:1a Sänkverk (se figur 3) vid Göta älvbrons södra fäste (under mark) ytterligare. Fornlämningens utbredning är osäker.

Konsekvenser: Utökningen kan innebära att ytterligare delar av befästningen hamnar inom planen. Detta bedöms medföra stor påverkan på den kvarvarande befästningslämningen. Kompletteringen förändrar inte bedömningen i den tidigare MKB:n (Samrådshandling 2013-09-05) då konsekvenserna redan bedöms som mycket stora negativa för fornlämningsmiljön.

Möjliga åtgärder: För att identifiera åtgärder som minskar risken för påverkan på fornlämningsmiljön kan en ytterligare arkeologisk förundersökning, för att utreda befästningslämningens utbredning, göras.

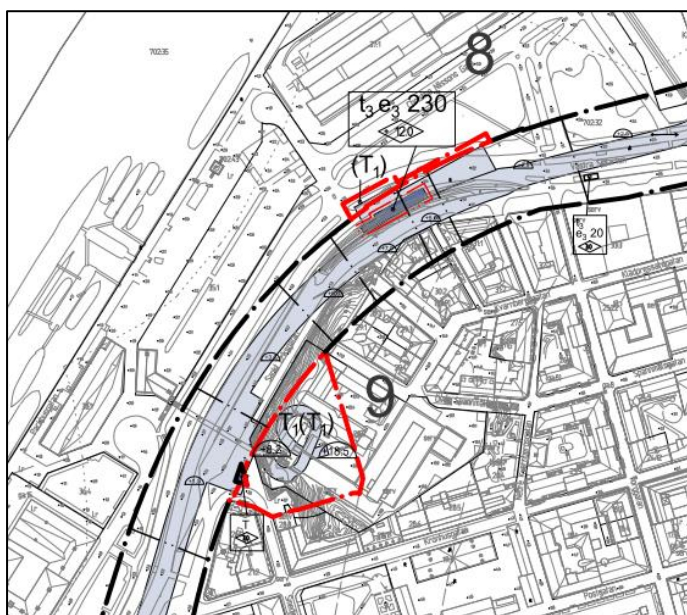
Figur 3 Känsliga kulturmiljöer och objekt inom Station Centralen. Ur Trafikverkets koncept, Underlagsrapport Kulturmiljö 2014-04-01. Observera att byggnadsminnenas numrering refererar till text i Trafikverkets rapport och inte till planförslaget.

3.4 Centralen till Haga

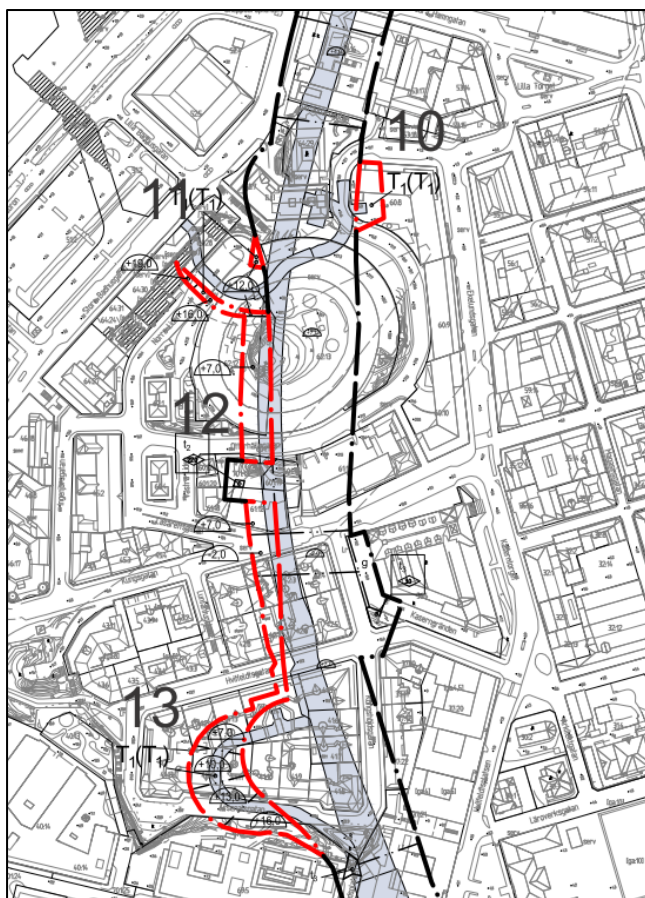
3.4.1 Beskrivning av det utökade planförslaget

I slutningen mellan Sankt Eriksgatan och Västra Sjöfarten (8) planläggs för ett serviceschakt med ovanliggande byggnad, se figur 4. Anläggningen ska fungera både för teknisk service av järnvägsanläggning och som utrymningsväg. Här ska bland annat en utrymningstrappa och en utrymningshiss ansluta till Sankt Eriksgatan med en byggnadsarea på maximalt 230 m². Höjden är maximalt 4 meter över Sankt Eriksgatan. Lite längre söderut i Kvarnberget (9) utökas planområdet för att ge utrymme för servicetunnel, i det här fallet från järnvägstunneln via ett service rum in i befintligt skyddsrum, se figur 4.

Planområdet vid Rosenlund utökas åt väster (12) för att möjliggöra ett västligare läge för järnvägstunneln, se figur 5. Tunneln drivs här genom berg. Övriga förändringar vid Rosenlund omfattar vändplats för räddnings- och servicefordon (10), utökad skyddszon för befintlig servicetunnel (11) och något ändrad radie för den nya servicetunneln vid södra Otterhällan (13). Ändringarna innebär inga ytterligare ingrepp i markytan.

Figur 4 Området för Sankt Eriksgatan och Kvarnberget. Röda linjer visar de kompletteringar som samrådet avser. Områdena identifieras med stora svarta siffror. Numreringen refereras till i texten.

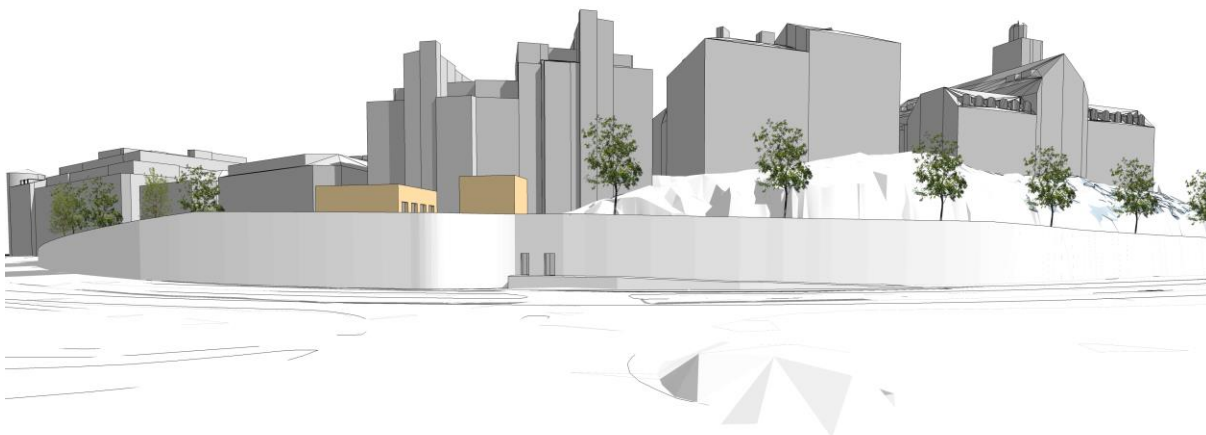
Figur 5 Området för Rosenlund. Röda linjer visar de kompletteringar som samrådet avser. Områdena identifieras stora svarta siffror. Numreringen refereras till i texten.

3.4.2 Kulturmiljö och stadsbild

Område 8 påverkar Kvarnbergets västra del vid St Eriksgatan som ingår i riksintresset "Staden inom vallgraven med parkbältet" och ligger inom före detta befästningsstråket. Planändringen kan påverka ytterligare delar av befästningslämningen och medför då ytterligare ingrepp i denna.

För att kunna identifiera åtgärder som minskar påverkan på kulturmiljön föreslås ytterligare arkeologisk förundersökning för att fastställa och avgränsa befästningslämningen i området.

Som uttryck för riksintresset nämns "Stadssiluetten från älven och bergshöjderna runt staden mot stadens omgivning". Byggnaderna på Kvarnberget vänder fasaderna mot Göta Älv, 1800-talets kajstråk och den parallella kommunikationsleden Västra Sjöfarten. Detta är stadens framsida och entré. Fasadorienteringen är därför avsiktlig och konsekvent från 1800-talet genom decenniernas varierande arkitektoniska tillägg fram till vår tid. Bebyggelsen på Kvarnberget och byggnaderna vid sidan om detta har medvetet placerats för att hålla den linje Kvarnbergets bergssida, Västra Sjöfarten, kajkanterna och älven bildar. Tillsammans bildar de ett gaturum med långsträckta utblickar mot Operan och Läppstiftet respektive Masthuggsberget.

Figur 6 Vy från Trafikverkets modell mot Kvarnberget med möjligt utförande av ovanliggande byggnad (gul) vid serviceschakt (område 8).

Berget utgör ett viktigt element i stadsbilden. Bebyggelsen på Kvarnberget förhåller sig till bergets form. Påverkansområdet är del i stadens front mot älven, del i vy mot Operan och Läppstiftet innan vägen kröker sig samt del i infarten mot staden vid Västra Sjöfarten.

En suterrängbyggnad i detta läge innebär en stor påverkan på stadsbilden. Även riksintresset påverkas. Placeringen och höjden innebär framför allt att vyer mot Operan och Läppstiftet skymms. En långsträckt hög byggnad på Kvarnbergets sida innebär även att bergssidan skymms.

Eventuellt ingrepp i befästningslämningen och påverkan på stadssiluetten, som är uttryck för riksintresset, medför ytterligare negativa konsekvenser för kulturmiljön.

För området Kvarnberget är kunskapen avseende fornlämningar inte tillräcklig för att i dagsläget kunna bedöma konsekvensen av detaljplanen (se Kompletterande kulturmiljöbilaga). Därför är det angeläget att ytterligare undersöka fornlämningsstatusen och utbredning av fornlämningar i ytterligare utredningar.

Konsekvenser: Kompletteringen av planförslaget för med sig ytterligare negativa konsekvenser än den tidigare MKB:n redovisar (Samrådshandling 2013-09-05). Om utökningen innebär en reduktion av befästningslämningarna bedöms konsekvenserna som mycket stora för kulturmiljön. Till denna bedömning tillkommer mycket stora konsekvenser då stadssiluetten och utblickarna påverkas, vilka är en del av riksintressets uttryck.

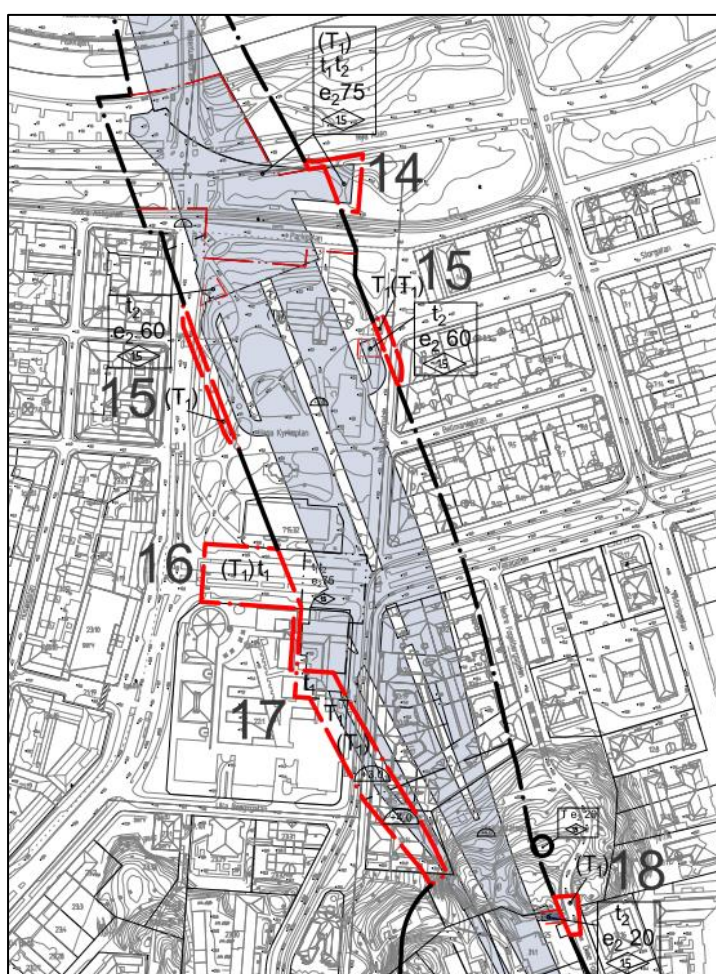
Möjliga åtgärder: För att minska negativ miljöpåverkan är det viktigt att byggrätten anpassas till fornlämningens eventuella utbredning och till terrängen samt utformas så att dess påverkan på siktlinjer och på stadens siluett mot älven begränsas. Det kan dels göras genom en sänkning av höjden på byggnaden eller genom placering på en lägre nivå. Integrera byggnaden i stadsbilden i samband med återställningsarbeten längs Västra Sjöfarten och ge byggnaden en platsanpassad arkitektur.

3.5 Haga

3.5.1 Beskrivning av det utökade planförslaget

Vid Haga medges ett större område under mark för servicetunnel i sydväst (17), se figur 7. Planen medger också ett större område för att möjliggöra uppgång i Vasagatan (16). Vidare utökas ytan ovan mark för uppgång och ventilationsschakt mellan Parkgatan och Nya Allén (14). Ventilationsanläggningarna inom område 14 får vara sammanlagt max 75 m² och ha en byggnadshöjd på 1,5 m. För uppgångarna medger planförslaget ingen byggrätt ovan mark, varken för området i Nya Allén eller i Vasagatan.

Inom planområdet, på var sida om Hagakyrkan, medges också nya platser för brandgasventilation (15). Planen ger här utrymme för ventilationsanläggningar med en största byggnadsarea om 60 m² och en högsta byggnadshöjd om 1,5 meter.

Figur 7 Området för Haga. Röda linjer visar de kompletteringar som samrådet avser. Områdena identifieras med stora svarta siffror. Numreringen refereras till i texten.

Figur 8 Vy mot Hagakyrkan med galler för brandgasschakter till höger i bilden. Observera att planen tillåter en högre höjd på brandgasschakten än vad bilden redovisar och att planen inte medger de dagsljuslanterniner i parken som syns till vänster i bild. Trafikverkets modellbild.

3.5.2 Kulturmiljö och stadsbild

Delen Haga ingår i riksintresset ”Göteborgs innerstad” och utgör i detta ett exempel på 1800-talets stadsbyggande med parker, planteringar och boulevarder, slutna stenstadskvarter och fritt placerade institutionsbyggnader. Vasagatan nämns som uttryck för riksintresset. Norr om Hagakyrkan finns fornlämningen RAÄ Göteborg 216:1.

Här möts fyra kulturhistoriskt värdefulla och känsliga stadsrum: vallgravsstråket med Nya Allén och Parkgatan/Södra Allén, Haga Kyrkoplan, Haga och Vasastaden. De samspelar men har samtidigt egna starka karaktärer och bär på berättelser om stadens historia och utveckling.

Område 14. Planutökningen påverkar Nya Allén. Byggrätten för anläggningar i parkstråket är stor i sitt sammanhang och är reglerad med maximal höjd på 1,5 meter samt en byggnadsarea på 75 m². Detta innebär att en större anläggning eller flertalet mindre kan uppföras inom Nya alléns parkstråk. Byggrätten innebär att parkytan minskar och splittras, att del av allén försvinner och risk för att platsen omvandlas till kommunikationsytor mellan tekniska anläggningar. Eventuellt påverkas även den yttre fältvallen som tillhör befästningsstråket (Göteborg 216:1). Ytan för uppgång och ventilationsanläggning i Nya allén har i kompletteringen av planförslaget (område 14) utökats och påverkan bedöms sammantaget som mycket stor.

Figur 9 Dagens vy från Hagakyrkan mot Haga kyrkogata invid vilken det östra brandgasschaktet förslås i kompletteringen.

Område 15 (två platser för brandgasventilation) påverkar Haga kyrkoplan (se figur 8 och 9), som idag är ett öppet stadsrum med Hagakyrkan och kurs- och tidningsbiblioteket som solitärbyggnader i var sin del. Ett tillskott av anläggningar på kyrkoplan kommer påverka upplevelsen av dessa två solitärbyggnader och riskerar att påverka parkmark, gångstråk och siktlinjer. Framför allt den västra, riskerar att sätta miljöns säregna, väl sammansatta karaktär ur balans. Påverkan på Haga kyrkoplan bedöms som mycket stor.

Område 16 ligger inom en förnyad del av Vasagatan som särskiljer sig genom sin institutionella prägel. Markbeläggningen har moderniserats till beläggning av stenplattor och träden är relativt nyplanterade. Gaturummet upplevs som förplats till de båda flankerande institutionsbyggnaderna Handels och KTB. Rummet präglas starkt av allén och dess tydliga riktning. Planförslaget medger en stationsuppgång i Vasagatan. Detta medför att gaturummet och alléstråket får en ändrad utformning, vilket bedöms kunna medföra en stor påverkan på Vasagatans funktion och miljö.

Konsekvenser: Nya Allén, Vasagatan och Haga Kyrkoplan är uttryck för riksintresset "Göteborgs innerstad" och de negativa konsekvenserna som kan följa av det kompletterande planförslaget bedöms därför som mycket stora av område 14 och 15 samt stor konsekvens av område 16. Detta förändrar inte bedömningen i den tidigare MKB: n (Samrådshandling 2013-09-05) då negativa konsekvenserna redan bedöms som mycket stora för kulturmiljön.

I detaljplanen ges bland annat, som beskrivits ovan, möjlighet till uppgångar vid stationen och bestämmelser medger att en öppning görs i marken. I Nya Allén medges ett utökat område jämfört med tidigare planförslag och vid Vasagatan möjliggörs för en ny uppgång. Detaljplanen redovisar ingen dock preciserad placering av uppgångars läge och inte heller någon utnyttjandegrad eller

utformning. Uppgångarnas placering och utformning kommer att studeras vidare i kommande detaljplan för stationen.

Möjliga åtgärder: För att minska negativ miljöpåverkan av område 14 i Nya Allén är det viktigt att utformning och materialval anpassas till platsens karaktär. Byggrätten får inte försvaga upplevelsen av en öst-västlig riktning i Nya Allén, Parkgatan/Södra Allégatan. Arkitektonisk utformning blir avgörande för hur anläggningen eller anläggningarna påverkar omgivningen. Vidare kan antalet anläggningar, en solitär eller två samverkande, regleras i planen. Om hänsyn tas till de befintliga träden genom anpassning av byggrätterna minskar påverkan. Resultat av arkeologisk förundersökning av yttre fältvallen bör beaktas i fortsatt planarbete.

För att minska negativ miljöpåverkan av område 15 är det viktigt att byggrätterna inte splittrar den riktning som finns på Haga kyrkplan eller inkräktar på de enskildheter som utgör platsen. Lokalisering, arkitektonisk utformning, materialval till tak och fasad blir avgörande för hur byggnaderna påverkar omgivningen. En placering utanför Haga kyrkplan skulle mildra miljöpåverkan avsevärt.

För att minska miljöpåverkan av område 16 bör uppgången underordnas alléns struktur. Alternativt föreslås att uppgång i Vasagatan helt utgår och alternativ uppgång i Handels väljs.

3.5.3 Naturmiljö

Utökningen av området för ventilationsanläggning och uppgång mellan Parkgatan och Nya Allén (14) tar ytterligare parkområde i anspråk. Området ligger inom ett av de två objekt i Kungsparken, som bedömts ha högsta värde i den naturinventering som utförts. Objektet är en trädmiljö med många gamla träd, varav flera är hålträd. Lav- och vedsvampsfloran är intressant med bland annat ovanliga och hotade arter. I anslutning till parken finns en biotopskyddad allé mot Nya Allén.

Träd kommer att tas bort i samband med schakten. Träd som har en lav- och vedsvampsflora som är av nationellt värde, med flera arter som är rödlistade, kan beröras. Trädmiljöerna har betydelse för bland annat lavfloran och fågellivet och dessa kommer därför också att påverkas negativt.

En biotopskyddad allé mot Nya Allén berörs. Här finns bland annat laven praktsköldlav. Delar av allén kommer att behöva tas bort.

Även om vissa av träden kan ersättas av nya träd efter tunnelns färdigställande kan det ta mycket lång tid, cirka 50-100 år, att återställa miljöerna med avseende på de naturvärden som finns där idag. Planerade uppgångar är permanenta anläggningar där det inte finns möjlighet i samma utsträckning att ersätta borttagna träd.

Platserna för brandgasschakt väster och öster om kyrkan (15) ligger inom parken på Haga kyrkplan, som har ett stort inslag av ädellövträd. Enskilda träd med höga naturvärden i form av grova och gamla träd kommer att behöva tas bort.

Uppgången vid Vasagatan (16) berör en allé med relativt nyplanterade lönnar som har en värdefull lavflora med praktsköldlav *Punctelia subrudecta* (EN), *Flavoparmelia soredians* (mycket sällsynt men ännu ej hotklassificerad) samt getlav *Flavoparmelia caperata* (VU, fridlyst). Delar av allén kommer att behöva tas bort.

Konsekvenser: Sammantaget bedöms de negativa konsekvenserna för naturmiljöerna för kompletteringarna vid Haga som måttliga. Detta ska jämföras med den samlade bedömningen för hela naturmiljön för Haga där genomförandet av planerna bedöms medföra mycket stora negativa konsekvenser.

Möjliga åtgärder: Flertalet åtgärder kan vidtas för att skydda de träd som står kvar under byggnationen, hantering av de träd som kan flyttas bör utredas samt kompensation genom nya planteringar med mera.

3.5.4 Rekreation

Utökningen av området för ventilationsanläggning och uppgång mellan Parkgatan och Nya Allén (14) tar ytterligare parkområde i anspråk. Kungsparken med Allén är ett av Göteborgs viktigaste gröonstråk med mycket höga rekreativa värden. Ytan mellan Nya Allén och Parkgatan bedöms dock i nuläget nyttjas i mindre utsträckning för rekreation, främst eftersom den ligger mellan två starkt trafikerade gator. Förutom den negativa effekten av det fysiska ianspråktagandet bedöms uppgångarna från den planerade stationen medföra positiva effekter i form av ökad tillgängligheten till och även ökad trygghet i det befintliga parkområdet (Kungsparken-Allén). Eftersom ytan som ianspråktagas bedöms ha ett något lägre värde jämfört med andra delar av Kungsparken-Allén medför utökningen endast måttliga negativa konsekvenser för rekreativaspekten. Det ska jämföras med den samlade bedömningen för hela Kungsparken där genomförandet av planerna bedöms medföra mycket stora negativa konsekvenser för grönsstrukturen, i vilket den sociala och rekreativa betydelsen av stadens gröna miljöer har vägts in.

Anläggningarna för brandgasventilation (15) påverkar parkmiljön i Haga kyrkoplan. Deras föreslagna placering är i delar av parken som inte nyttjas i lika stor utsträckning för rekreation som de centrala delarna. Anläggningar är också av begränsad storlek, både i yta och höjd. Den samlade bedömningen är att de inte medför mer än små negativa konsekvenser för parkens rekreativa värde.

Vasagatan är ett av Göteborgs viktigaste cykelstråk och gatan är även attraktiv för promenader. Här finns många målpunkter som caféer och skolor, inklusive Handelshögskolan mitt för Haga kyrkoplan. En eller flera uppgångar från station Haga i Vasagatan (16) skulle försvåra framkomligheten. Om inte cykeltrafik prioriteras framför biltrafik i en sådan situation förlorar Vasagatan en stor del av sin betydelse som centralt cykelstråk, vilket bedöms medföra stora negativa konsekvenser för rekreativaspekten. En möjlig skadeförebyggande åtgärd är således att planera om trafiken på den aktuella delen av Vasagatan och prioritera cykel- och gångtrafik på de ytor som återstår vid sidan om och mellan de möjliga uppgångslägena.

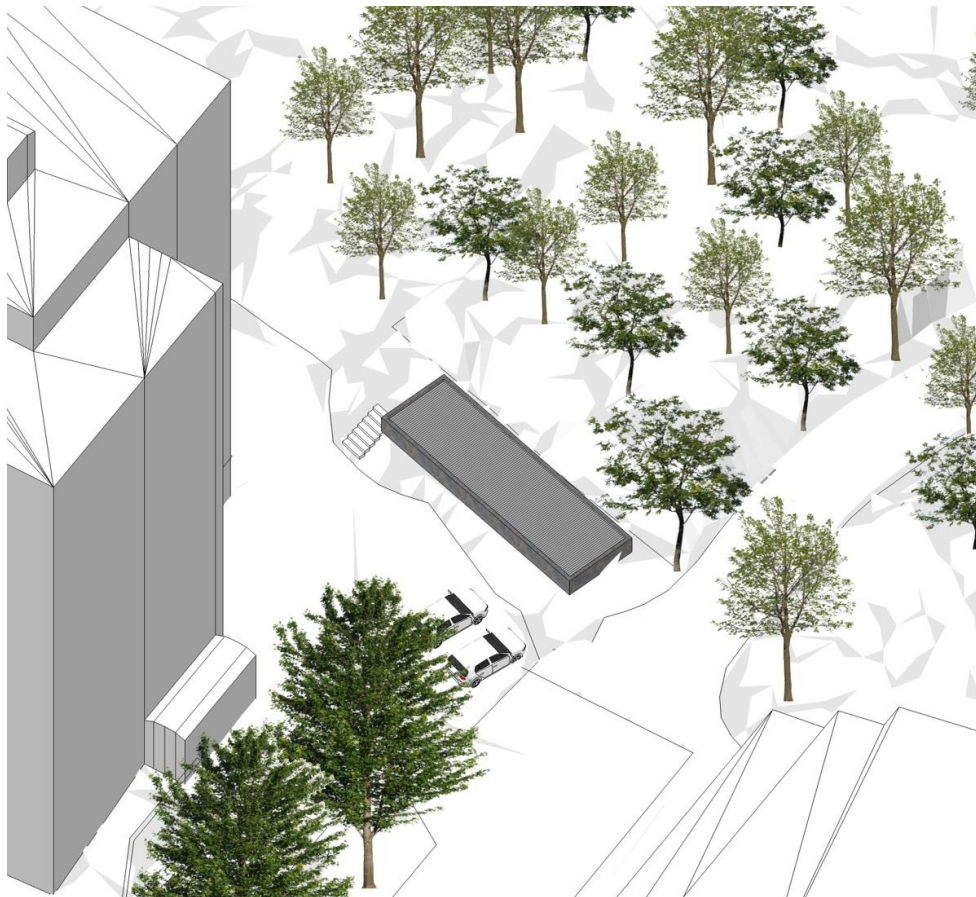
Konsekvenser: Sammantaget bedöms konsekvenserna för rekreation som små för kompletteringarna i Nya allén och Haga kyrkoplan medan det för Vasagatan bedöms medföra stora negativa konsekvenser.

Möjliga åtgärder: Prioritera cykeltrafik i Vasagatan.

3.6 Haga till Korsvägen

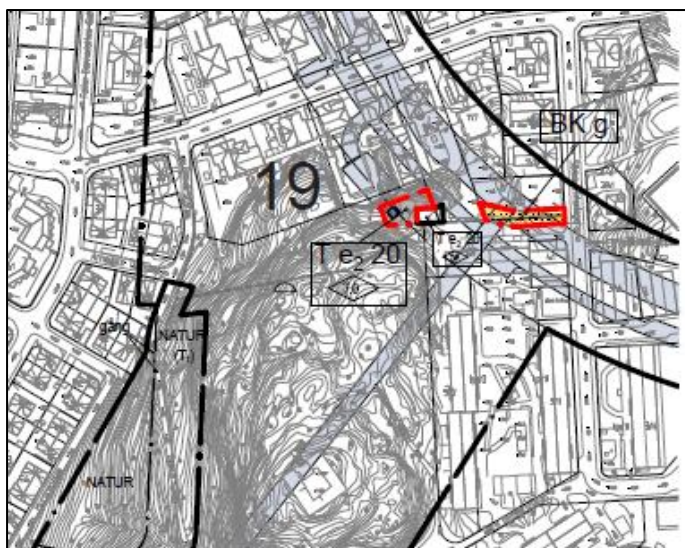
3.6.1 Beskrivning av det utökade planförslaget

Vid Fogelberget möjliggörs ett sydligare läge för ett ventilationsschakt (tryckluftsutjämning) (18) med en byggrätt om 20 m² och 1,5 meter byggnadshöjd, området redovisas i figur 7 under avsnitt 3.5 Haga och möjlig utformning presenteras i Figur 10. Det nya läget ligger i utkanten av parkområdet i den del som vetter mot en befintlig parkeringsplats längst in på Övre Fogelbergsgatan..

Figur 10 Möjligt utförande av ventilationsschakt vid Fogelberget (område 18), Modellbild Trafikverket.

Vid kvarteret Lönneren möjliggörs ett västligare läge för ett maximalt 7 meter högt ventilationstorn i kanten av grönområdet väster om Södra Viktoriagatan (19). En väg behöver vara tillgänglig vid service av ventilationsanläggningen. Planen möjliggör även bildandet av en gemensamhetsanläggning på del av befintlig parkering för att säkra tillträde.

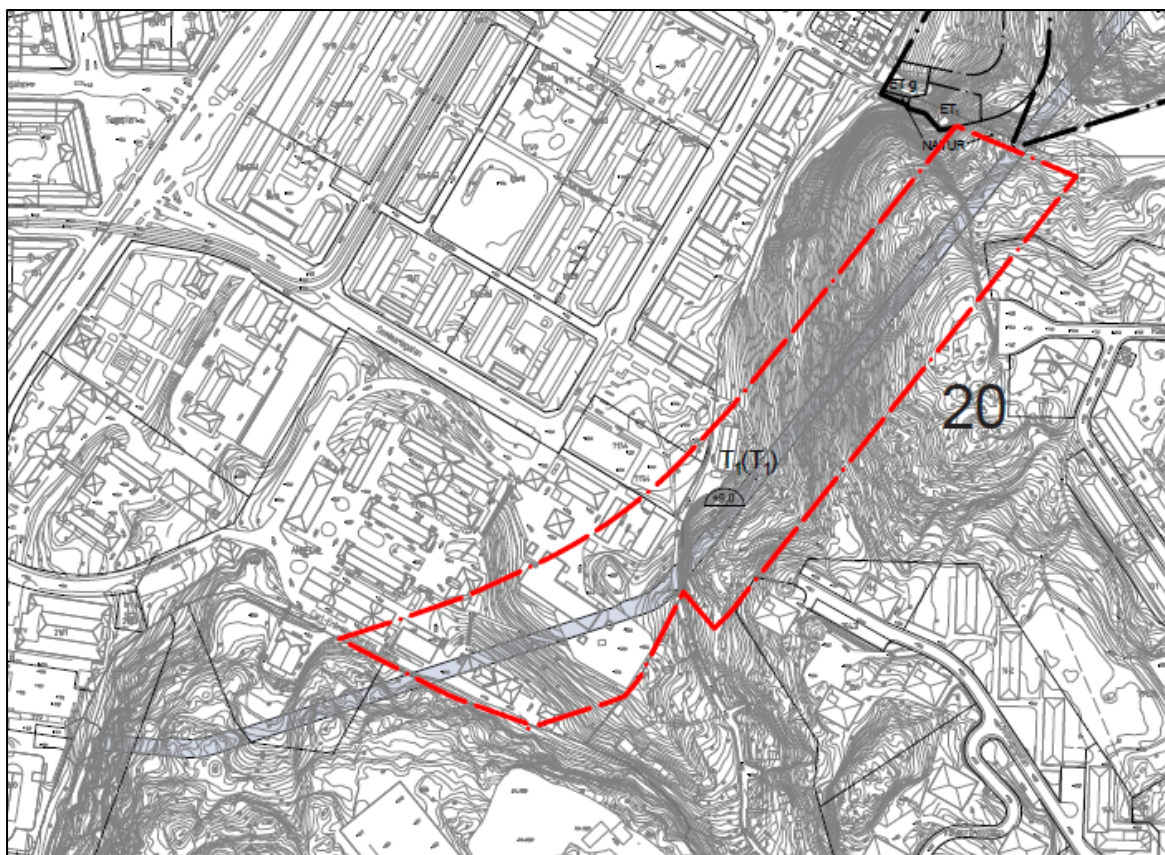

Figur 11 Området för Kvarteret Lönner (väster om Södra Viktoriagatan). Områdena identifieras stora svarta siffror. Numreringen refereras till i texten.

Figur 12 Möjligt utförande av ventilationstorn (område 19 Kvarteret Lönner) i kanten av grönområdet väster om Södra Viktoriagatan.

Öster om Annedal möjliggör planförslaget anläggandet av en servicetunnel under mark (20). Tunneln drivs i berg utan intrång i markytan och passerar huvudsakligen under naturmark. Servicetunnelns mynning föreslås i den västra branten av Medicinarberget bakom byggnaderna som kallas Psykologen och BASF-huset (21). Här möjliggörs också för gemensamhetsanläggning som säkerställande av tillfartsväg till tunnelmynningen.

Figur 13 Området för Annedalstunneln. Röda linjer visar de kompletteringar som samrådet avser. Områdena identifieras med stora svarta siffror. Numreringen refereras till i texten.

Figur 14 Området för Annedalstunnelns mynning. Röda linjer visar de kompletteringar som samrådet avser. Områdena identifieras med stora svarta siffror. Numreringen refereras till i texten.

Figur 15 Område 21, möjligt utförande av mynning för Annedalstunneln i västra branten av Medicinarberget bakom byggnaderna som kallas Psykologen och BASF-huset. Trafikverkets fotomontage (under arbete).

3.6.2 Kulturmiljö och stadsbild

Område 18 vid Fogelberget ligger inom riksintresset "Göteborgs innerstad".

I 1872 års stadsplan lades "Utsiktsplatsen" ut som allmän plats och förbands genom vägar och trappor mot söder med en ny gata kallad Trädgårdsgränd (senare Föreningsgatan), via en svängd gångbana som övergår i Övre Fogelbergsgatan. Mot norr leder trappor till Nedre Fogelbergsgatan och Vasagatan. Ett litet vattentorn/utsiktstorn finns i grönområdet.

"Utsiktsplatsen" och det kuperade gröna området som nås via stentrappor och svänga gångar skapar ett karakteristiskt stadsnära grönområde av tuktad naturmark.

Tryckutjämningschaktet kommer att påverka terrängen i parkområdet, byggrätten ligger i utkanten av parkområdet mot bebyggelsen och kommer vara synlig från gångvägen parkens södra kant. Schaktet, som är rektangulärt och passas in på en befintlig platå, medför en måttlig påverkan.

Konsekvenser: Riksintresseområdets värde och uttryck påverkas inte ytterligare av kompletteringen av planförslaget. Konsekvenserna av komplettering av planförslaget för område 18 bedöms som måttliga och förändrar inte bedömningen i den tidigare MKB: n (Samrådshandling 2013-09-05).

Område 19 vid kvarteret Lönneren gäller en byggrätt i utkanten av villaområdets uppvuxna grönska, gränsande mot 1970-talets terränganpassade flerbostadshus och Guldhedsbergets lägre norra partier. Området ligger inom riksintresset "Göteborgs innerstad" och specifikt berörs kvarvarande delar av Tjänstemannaföreningens trädgårdsstad som är ett uttryck för riksintresset. Byggrätten möjliggör en maximalt 7 meter hög ventilationsanläggning, vilken riskerar att sticka upp över villornas tak och delvis synas mellan träden. Det bedöms ge en indirekt måttlig påverkan på kulturmiljön och stadsbilden. Riksintresseområdets uttryck påverkas i viss mån.

Konsekvenser: De negativa konsekvenserna av komplettering av planförslaget för område 19 bedöms som stor då upplevelsen av riksintressets uttryck (Tjänstemannaföreningens trädgårdsstad) påverkas. Bedömningen av konsekvenserna av komplettering av planförslaget för område 19 har reviderats jämfört med den tidigare MKB: n (Samrådshandling 2013-09-05) då de bedömdes som måttliga för den lokala kulturmiljön.

Möjliga åtgärder: För att mildra påverkan föreslås att byggrätten anpassas till den kuperade terrängen. Byggrätten bör ges en utformning så att anläggningen smälter in i grönskan samt förhåller sig till de mörka tegelfasaderna vid Övre Besvärsgatan.

Område 21 för servicetunnelns mynning vid Annedal påverkar parkeringsområdet och den skogsklädda branten mellan Psykologiska institutionen och kontorshuset söder om institutionen, det s.k. BASF-huset, samt Haraldsgatan, som förbinder byggnaderna med Konstepidemin väg i norr.

Befintliga byggnader ligger tätt in på Medicinareberget som här är relativt brant och delvis bevuxet med kraftiga lövträd. Dag Hammarsköldsledens sträckning präglas i den här delen av dess läge mellan Slotsskogens grönområden (som är riksintresse för kulturmiljövården O 2:7) och Medicinarebergets grönområden som höjer sig på var sida om leden. Påverkan på kulturmiljö och stadsbild bedöms som liten under förutsättning att hänsyn tas till trädmiljön.

Konsekvenser: De negativa konsekvenserna av kompletteringen av planförslaget vid område 21 bedöms som små eftersom tunnelmynningen inte påverkar stadsbilden mer än lokalt och därmed påverkas inte heller riksintresset Slotsskogen på andra sidan Dag Hammarsköldsleden.

Möjlig åtgärd: Då tunnelmynningen (inom område 21) anläggs bör stor omsorg läggas på vilka träd som måste tas ned för att undvika att påverka stadsrummet.

3.6.3 Naturmiljö

Det nya läget för ett ventilationstorn i Fogelbergsparken (18) berör inga högre naturvärden enligt Göteborgs Stads bedömning 2013-10-22.

Annedalstunnelns mynning vid Psykologen (21) berör naturskogsartad ängsekskog i Medicinarbergets brant (Norconsult 2013). Området bedöms kunna utgöra en god födosöksmiljö för mindre hackspett. Den äldre ädellövslogen är klassad som område av regionalt värde. I det område som berörs direkt av tunnelmynningen finns ett flertal grova ekar, vissa av dem med inslag av död ved. I slutningen växer också bland annat lönn och hassel. Effekten blir att ett tiotal enskilda träd med höga naturvärden kan behöva avverkas. Accessvägen till mynningen går innanför en biotopskyddad allé med hästkastanj, lind och lönn, som vetter ut mot Dag Hammarsköldsleden. Allén bedöms inte beröras av accessvägen till tunneln.

Konsekvenser: Sammantaget bedöms de negativa konsekvenserna för naturmiljöerna mellan Haga och Korsvägen i nuläget som små.

3.6.4 Rekreation

Ventilationsanläggningarna i både Fogelbergsparken (18) och grönområdet väster om Södra Viktoriagatan (19) ligger i utkanten av respektive park-/grönområde. Ytan som ianspråkats är liten och planförslagen bedöms inte påverka områdenas rekreativsvärde.

Vid servicetunnelns mynning i skogsbranten bakom Psykologen (21) går idag en smal asfalterad gångstig. Den används bland annat för hundrastning. I driftskedet förväntas stigen kunna återställas även om den måste runda själva tunnelmynningen. Rekreativsvärdet för skogsområdet och gångstigen bedöms inte påverkas av tunnelmynningen. Inte heller närliggande områden som Linnéplatsen och Slottsskogen bedöms påverkas av den begränsade verksamhet i form av framförallt transport med servicefordon som servicetunneln genererar i driftskedet.

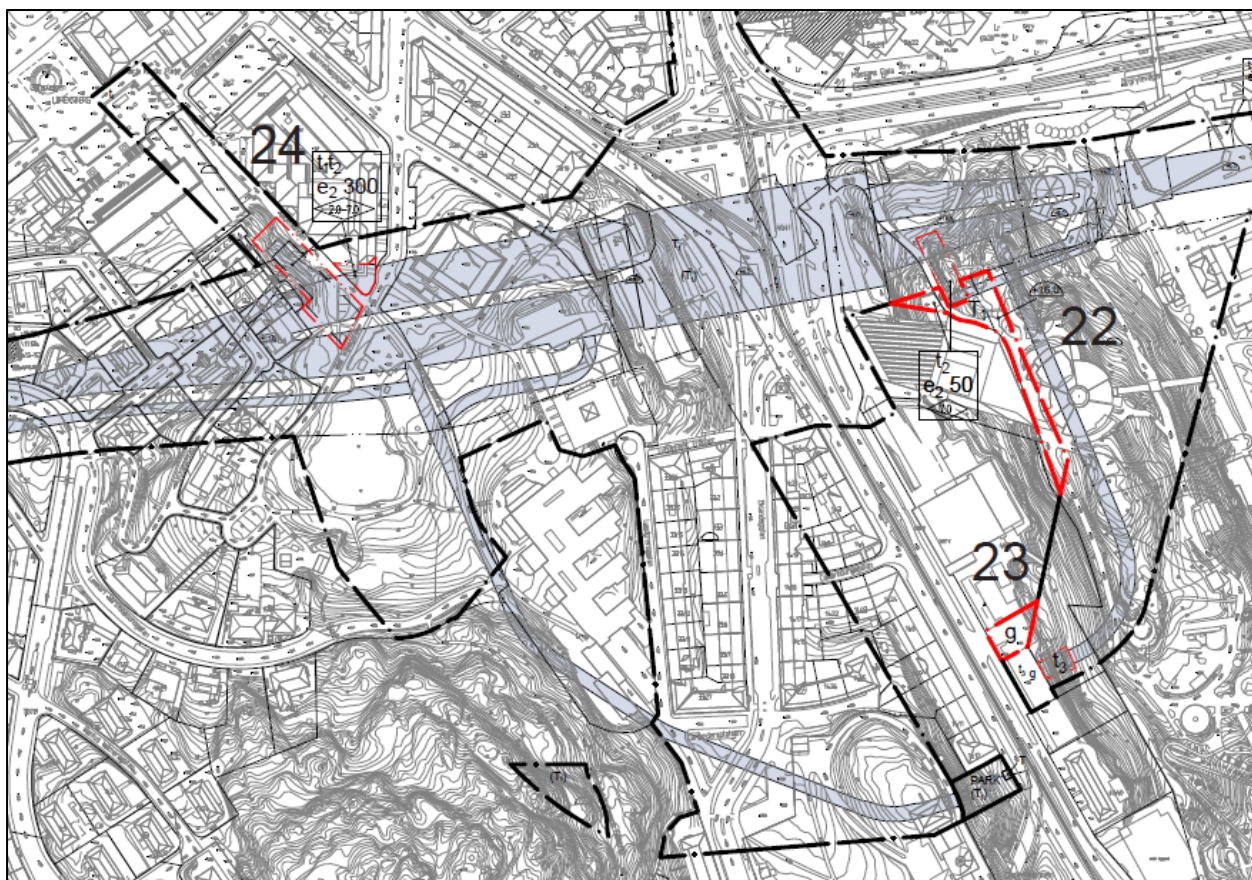
3.7 Korsvägen

3.7.1 Beskrivning av det utökade planförslaget

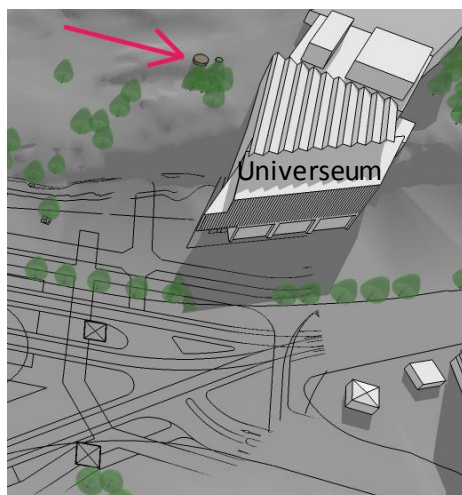
Vid Korsvägen medger det nya förslaget en större byggrätt (24), utökad från 75 till 300 m², i läget för stationens västra uppgång. Byggrätten ovan mark gäller för ventilationsanläggningar och liknande konstruktioner. Uppgången har ingen byggrätt ovan mark i planförslaget. Platsen ligger invid Renströmsparken. Planändringen medger samordning av flera schakt.

I öster medges ett större område för servicetunnel under mark och det nya förslaget möjliggör även för ett östligare läge av ett ventilationstorn med en byggrätt om maximalt 50 m² och en byggnadshöjd om maximalt 7 meter (22). Det senare ligger norr om Universeum och i utkanten av Lisebergs parkområde.

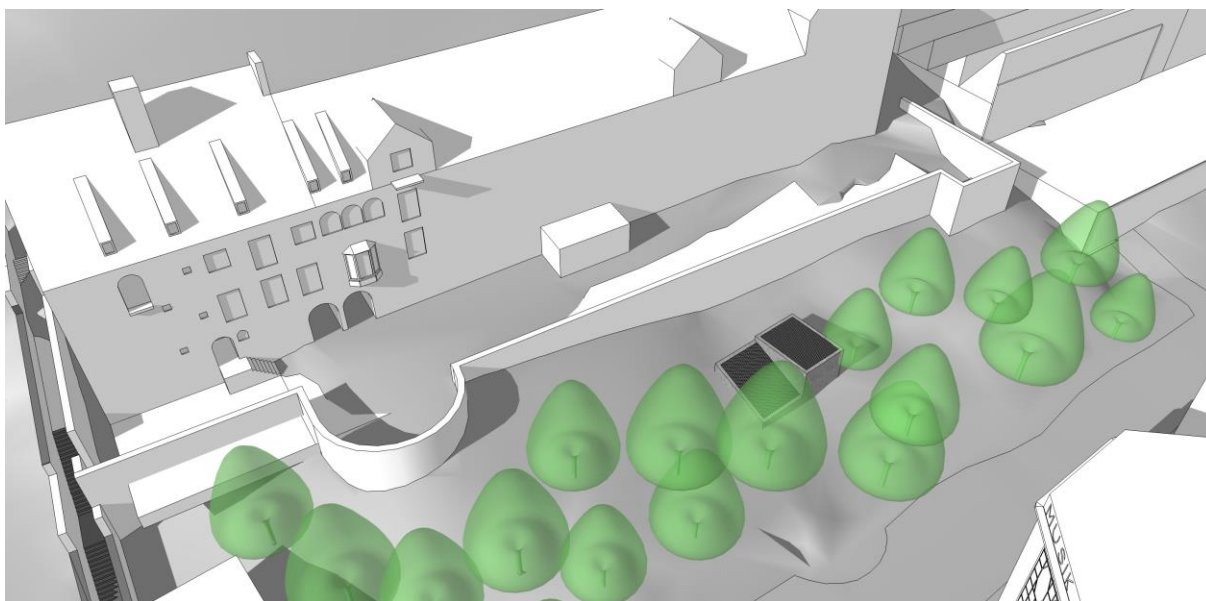
Söder om Världskulturmuseet kompletteras området för mynning av en servicetunnel med ytor som tillåter anläggning för service och utrymning av järnvägstunneln. Planen säkerställer även framkomlighet till tunnelmynningen genom att möjliggöra inrättandet av en gemensamhetsanläggning (23). Ändringarna redovisas i figur 16.

Figur 16 Området för Korsvägen. Röda linjer visar de kompletteringar som samrådet avser. Områdena identifieras med stora svarta siffror. Numreringen refereras till i texten.

Figur 17 Det östligare läget (område 22) för ventilationstorn (se pil) norr om Universeum i utkanten av Lisebergs parkområde. Trafikverkets modell.

Figur 18 Möjligt utförande av ventilationsanläggning (område 24) vid Renströmsparken. Trafikverkets modell.

3.7.2 Kulturmiljö och stadsbild

Område 24 har visuella kopplingar till Konstmuseet och Götaplatsen, Södra vägens stenstadskvarter, Näckrosdammen och Humanisten. Det ligger inom riksintresse för kulturmiljövården och här finns dessutom flera enskilda byggnader av högt kulturhistoriskt värde; Artisten, Universitetsbiblioteket, Hovrätten, radhus vid Dicksonsgatan i Lorensbergs villaområde samt Konstmuseet.

Renströmsparken, som formades till Göteborgsutställningen 1923, ingår i ett sammanhängande grönområde som har sina rötter i den odlingsmark och grönska som tillhört de landerier som omgav staden. Genom den gröna förbindelsegången Fågelsången knyts även Götaplatsen till detta parkstråk och Humanisten till staden.

Området för stationsuppgången ligger framför Artisten samt i den skogbevuxna slänten mot radhusen på Dicksonsgatan. Platsen omges av exempel på arkitektur från 1900-talets första hälft. Artisten är fördelad på fyra huskroppar i gult tegel och fem våningsplan. Genom en vridning av tillbyggnaden har tomten kunnat utnyttjas väl och bilda en rak fasad även mot Olof Wijksgatan (sydöst). Tillbyggnadens vinklingar ger också en uppbruten karaktär mot den trånga passagen Fågelsången (sydväst).

Konsekvenser: Det stråk som går från Humanistens huvudentré, genom Renströmsparken och Fågelsången, till Götaplatsen kommer brytas av ventilationsschakten. Konsekvenserna bedöms som mycket stora om ett värdefullt parkområde och samverkande landskaps- och byggnadsarkitektur förvanskas genom tillkomsten av byggda volymer.

Möjliga åtgärder: För att minska negativ miljöpåverkan bör en minskning av byggrättens storlek göras, höjden reduceras samt antalet möjliga schakter begränsas.

Område 22 ligger inom riksintresse för kulturmiljövården och här finns dessutom flera enskilda byggnader av högt kulturhistoriskt värde. Korsvägen är en utpräglad stadsmässig plats i den stora skalan. En viktig knutpunkt för trafiken samt ett rum i staden av officiell karaktär. De enstaka inslagen av natur ger kontrastverkan och blir iögonfallande. Ikonbyggnader av nationellt intresse, som Universeum och Världskulturmuseet, har förhållandet till berget som del i sin arkitektoniska idé.

Inom Lisebergs parkområde, på berget bakom Universeum och Världskulturmuseet föreslås byggrätt för ventilationsanläggningar som får vara maximalt sju meter höga. Beroende på placeringen kommer den att vara exponerad från olika utblickspunkter, till exempel inifrån Liseberg samt från Korsvägen. En anläggning med maximal höjd kan därmed bland annat påverka dagens samband mellan byggnaderna för Universeum och Världskulturmuseet samt bergets profil.

Konsekvenser: Om inte anläggningen anpassas till den kuperade terrängen samt omgivande byggnader och anläggningar bedöms det kunna medföra stora negativa konsekvenser för stadsbilden.

3.7.3 Naturmiljö

Utökningen av området för uppgång invid Renströmsparken (24) tar ytterligare parkområde i anspråk.

Den ändrade ytan för ventilationsschakt (22) berör parkmiljön i Liseberg, som består av ädellövskog med en del hålträd. Enskilda träd kan behöva tas bort.

Område för tunnelmynning för servicetunnel och gemensamhetsanläggning (23) berör en brant med ädellövskog, som består av mestadels kläna träd. Här finns idegran (fridlyst) och den sällsynta tvåtandade spolsnäckan *Balea biplicata* (NT) förekommer.

Äldre lövträd kommer att försvinna och med dem också värden för lavfloran och fågellivet, när trädmiljöerna minskar i omfattning.

Konsekvenser: Sammantaget bedöms de ändrade och nya detaljplanerna vid Korsvägen medföra måttliga konsekvenser för naturmiljöerna i området.

Möjliga åtgärder: Flertalet åtgärder kan vidtas för att skydda de träd som står kvar under byggnationen, hantering av de träd som kan flyttas bör utredas samt kompensation genom nya planteringar med mera. Populationen av den tvåtandade spolsnäckan bedöms kunna flyttas till en likvärdig plats.

3.7.4 Rekreation

Konsekvenser: Utökningen av byggrätten invid Renströmsparken (24) och ventilationstornet i den nordöstra delen av Lisebergs parkområde (22) påverkar båda områden med höga rekreationsvärden. Ytorna som tas i anspråk är begränsade och ligger i utkanten av respektive parkområde och utökningen bedöms därför endast medföra små negativa konsekvenser för rekreationsvärdet. Störst är dock påverkan i Renströmsparken eftersom parkens gröna miljö är trängt av flera exploateringsintressen. Utökningen av byggrätten spär ytterligare på den kumulativa negativa effekten för parkområdet.

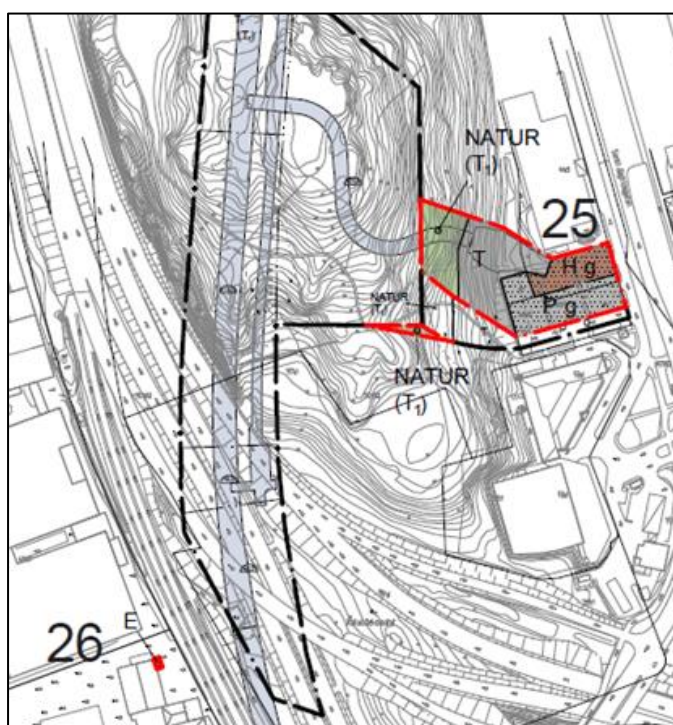
3.8 Korsvägen till Almedal

3.8.1 Beskrivning av det utökade planförslaget

Vid Skår möjliggörs för ett nordligare läge för mynning av en servicetunnel i den östra kanten av ett större skogsområde, se figur 19. Det säkerställs även framkomlighet till servicetunneln genom inrättande av en gemensamhetsanläggning (25). Del av området avsätts som Naturmark.

Vid Almedal utökas planområdet bland annat för att säkerställa lokalgata väster om järnvägsspåret (28). Ledningsrätt medges också för ledning under mark (27) och väster om befintligt spårområde ges utrymme för en ny transformatorstation (26), se figur 19 och 20.

På den östra sidan av järnvägstunneln vid Almedal utökas planområdet för tunnel under mark på två ställen. Syftet är att skapa vändplats samt serviceutrymme i tunneln (29 och 30), se figur 20.

Figur 19 Området för Skår. Röda linjer visar de kompletteringar som samrådet avser. Områdena identifieras med stora svarta siffror. Numreringen refereras till i texten.

Figur 20 Området för Almedal, ledningsrätt och lokalgata till vänster samt vändplats och serviceutrymme under mark till höger. Röda linjer visar de kompletteringar som samrådet avser. Områdena identifieras med stora svarta siffror. Numreringen refereras till i texten.

3.8.2 Kulturmiljö

Område 25 ligger strax intill fornlämningen Göteborg 69:1 som är en av två, eventuellt tre, kända boplatser i parken norr om Kallebäcksmotet. Stenåldersboplatserna ligger i slutningen ner mot St Sigfridsgatan mellan 10 och 24 meter över havet. Idag omgärdas höjdryggen, som parken och boplatserna ligger på, av hårt trafikerade vägar. Under senmesolitikum (5500-4000 f Kr) var havsnivån ca 20 meter högre än idag. Då låg boplatserna i strandkanten, på sydöstra sidan av en mindre ö i det sund som fanns där E6 går idag (Undersökningsplan avseende förundersökning av fornlämning RAÄ Göteborg 69:1 RAÄ UV-Väst). Den tydliga topografien och den omgivande lövskogsmiljön ger fornlämningen ett relativt högt upplevelsevärde. Fornlämningen omfattas av kulturmiljölagen. Förundersökning och avgränsning av fornlämningen mot norr utfördes under 2013. Inga direkta

intrång på fornlämningen kommer att göras, vilket är en förändring från tidigare MKB (Samrådshandling 2013-09-05). Intrånget är endast visuellt då närliggande lövskogsområde påverkas.

Det saknas en kulturhistorisk beskrivning av området där servicetunneln mynnar (25). Området består av ett lövskogsområde som sannolikt tidigare hävdats. Anläggningen innebär således ett intrång i en naturmiljö med kulturhistoriska inslag.

Konsekvenser: Upplevelsen av fornlämningsmiljön kommer att påverkas påtagligt men inte det vetenskapliga värdet, vilket medför att konsekvenserna bedöms som små till måttliga.

Möjliga åtgärder: Miljöpåverkan kan minskas med omsorgsfull gestaltning av anläggningen och i mötet mellan anläggning och natur samt i fornlämningens närområde.

3.8.3 Naturmiljö

Tunnelmynningen vid Skår (25) berör ett område som utgörs av ädellövskog med skyddsvärda träd. Här finns gamla träd, hålträd och död ved. Området har också ett stort värde för fågelfaunan samt för fladdermöss. I det område som kommer att påverkas direkt vid anläggandet av tunnelmynningen växer ett flertal gamla grova ekar, varav flera med inslag av död ved och något träd som utgör hålträd. Här finns också en mycket grov hägg samt en del hassel. Uppskattningsvis kommer 10 – 15 grova träd att behöva avverkas. Tunnelmynningen innebär en liten minskning av skogsarealen, vilket kan ge en viss påverkan på fågelfaunan, genom ett mindre antal revir. Borttagande av enskilda lövträd kan också missgynna fågelfaunan.

Flyttningen av lokalgatan (28) kan beröra trädrad mellan Kungsbackaleden och järnvägen. Vegetationen är inte omnämnd i naturinventeringen och bedömningen är att vegetationen inte omfattas av biotopskydd.

Konsekvenser: Sammantaget bedöms i nuläget att de ändrade och nya detaljplanerna mellan Korsvägen och Almedal medför måttliga konsekvenser för naturmiljöerna i området.

Möjliga åtgärder: Flertalet åtgärder kan vidtas för att skydda de träd som står kvar under byggnationen, hantering av de träd som kan flyttas bör utredas samt kompensation genom nya planteringar med mera.

3.8.4 Rekreation

Skogsområdet vid Skår är ett väl frekventerat närrekreationsområde med bland annat ett nätverk av gångstigar. Servicetunnelns mynning tar ett begränsat område i anspråk och områdets övergripande funktion som rekreationsområde kommer att kvarstå.

4 Samlad bedömning

I miljökonsekvensbeskrivningen för detaljplanerna för Västlänken från 2013-09-05 redogjordes för vilka aspekter där de nya och ändrade detaljplanerna bedömdes medföra betydande miljöpåverkan. Sammanfattningsvis bedömdes att genomförandet av nya och ändrade detaljplaner medför betydande miljöpåverkan i flera kulturmiljöer samt fasta fornlämningar och för naturmiljöerna och grönstrukturerna i området kring Haga och Korsvägen.

För de kompletteringar som nu är aktuella bedöms att ändringen av planförslagen ge ytterligare negativ miljöpåverkan för kulturmiljön och stadsbilden på flera platser. För området mellan station Centralen och station Haga bedöms kompletteringen i form av serviceschakt med ovanliggande byggnad mellan Sankt Eriksgatan och Västra Sjöfarten (nr 8 i figur 4) medföra mycket stora negativa konsekvenser om det innebär intrång i befästningslämningarna samt stora negativa konsekvenser för stadsbilden om siluetten och utblickarna påverkas. Båda aspekterna är en del i riksintressets uttryck.

Mellan Haga och Korsvägen medför kompletteringen tillkommande konsekvenser för kulturmiljön i form av byggrätt för ventilationsanläggning i skogsområdet vid kvarteret Lönner (nr 19 i figur 11) och mynning för servicetunnel i den västra branten på Medicinareberget (nr 21 i figur 14). Endast område 19 påverkar uttrycket för riksintresset. I det senare fallet är ökningen från måttlig till stor negativ konsekvens en omvärdering av påverkan och har således inte med ändringen av planförslaget att göra. Annedalstunnelns mynning är en komplettering med tillkommande påverkan och konsekvenser, om än små.

Även vid Korsvägen innebär kompletteringen ytterligare påverkan för aspekterna kulturmiljö och stadsbild. Utökningen och ändringen av området där det tillåts ett ventilationstorn inne på Lisebergs område på berget bakom Universeum och Världskulturmuseet (nr 22 i figur 16) innebär att konsekvenserna för stadsbilden bedöms öka från måttlig till stora. Utökningen av byggrätten vid den västra uppgången (nr 24 i figur 16) bedöms också medföra ytterligare negativ påverkan för kulturmiljön. Här bedöms den tillkommande påverkan öka konsekvenserna från måttliga till mycket stora.

För naturmiljön bedöms de nu aktuella kompletteringarna ge ytterligare negativ miljöpåverkan på sträckan mellan Korsvägen och Almedal, i form av intrång i ett värdefullt skogsområde vid Skår, där servicetunnel anläggs. Även kompletteringen som omfattar utrymme för en uppgång i Vasagatan vid station Haga bedöms ge ytterligare negativ miljöpåverkan för naturmiljön eftersom utökningen av planen innebär att träden i den allé som hyser den fridlysta arten getlav behöver avverkas eller flyttas. Uppgången i Vasagatan kan också ge en negativ miljöpåverkan för rekreationsaspekten om inte särskild hänsyn tas till det viktiga cykelstråket i den vidare planeringen av trafiken förbi den planerade uppgången.

**Göteborgs
Stad**

Göteborgs Stad, 404 82 Göteborg
Besöksadress: Köpmansgatan 20
Tel: 031-368 00 00 – www.goteborg.se